

„Ott légy termőfa, ahová születél”
Ferdinandy György:
Álomtalanítás,
Magyar Napló Kiadó, 2015.

Negyven prózai alkotás. Többségük tárca; némelyik már elbeszélés terjedelmű. Három ciklusba szerkesztve, átgondoltan egymás mellé illetve olvashatjuk Ferdinandy György írásait. Alig két esztendő termés az *Álomtalanítás* című kötet.

A szerzőnek, akit a hazai kispróza egyik legtermékenyebb alkotójának tekinthetünk, nemcsak a művészete, hanem az élete is rendkívül gazdag. Három kontinensen élt az elmúlt fél évszázad alatt. Volt két felesége, számtalan szerelme, van négy gyermeke. Mikor végre-valahára hazatelepült, gyorsan szembe-sülnie kellett azzal, hogy Magyarország már nem ugyanaz a hely, mint amelyet annak idején elhagyott. Hozzászokott ahhoz, hogy kívülállóként, magányos farkasként kell élnie. „Egy magyar író, aki szünetlenül hazakészül”. (S aki ugyanakkor ilyen mondatokat is leír: „Ott légy termőfa, ahová születél. Egyszerűbben, hogy vállalod a sorsodat.”)

A *Keresem a helyem* című ciklusban a hontalanság kínját idézi fel. A *Sweet home* című novellában életútjának olykor ígéretes, olykor rezignációra is okot adó fordulatait meséli el. Mondanivalójának visszatérő motívumai az igazán sehová és senkihez se tartozás kálváriája (*A fiú látogatása*, *Az apa látogatása*).

A hazatérő író létállapotát ábrázoló ciklus talán legszébb darabja *A koronaőr lánya*. Témája az elveszett időbe visszapillantó idős ember ragaszkodása saját emlékeihez. Érzékletesen ábrázolja, ahogyan a Corvin negyed aluljárójában az ismeretlen koldus hegedűjátéka ismerős arcokat, neveket, helyszíneket varázsol elő a múltból: az ötórás teák, a tánciskolák, a dizóz, a zongorista, a szegénységükben is szerelmes reménnyel kecsesgető kis szobák atmoszférája magával ragadó. Különösen vonzó a címszereplő fiatal lány alakja, aki vel az elbeszélő talán elkezdhetne volna az életét, ha nem következik be ötvenhat kataklizmája.

Hasonlóan lírai hangvételű a *Nagyapa* című tárca. Ebben híres agysebész nagyapjára emlékezik, bízva abban: akadnak még olyanok, akik elfogadják, hogy „előttük is éltek a földön emberek”, akikről holtukban is lehet tanulni – tartást, eleganciát és precizitást. „Régi vágású úr volt a nagyapám – írja Ferdinandy. – Az a fajta, akiből mára mutatóba sem maradt.” Reggelente kézen fogva mentek az iskolába. Különösen emlékezetes maradt az a néhány nap, amelyet

kettesben töltöttek Erdélyben, mikor a gyermek Ferdinandynak magaslati levegőt „írt fel kezelésképpen” a doktor. A híre, hogy orvos érkezett a fővárosból, reggelre sorban álltak ajtajuk előtt a betegek, akiket – persze – ingyen vizsgált meg a nagyapa, vagy természetben fizettek neki. Majd jött a tragikus végkifejlet: az amerikai légitámadások során bombatalálat érte nagyapjék házát. (Korjellemző „adalék”: egy bombatölcsérbe temették el a nagyszüleit.)

Ferdinandyt *A nyugati magyar irodalom párizsi árnyékhuszárai* című írása kiemeli a korábban megszokott elbeszélő helyzetéből. Ezúttal kerüli a novellisztikus hangvételt és szerkesztési módot. Más módon teremti meg a visszapillantás szomorkás atmoszféráját. Három, ígéretes jövő előtt álló fiatalember történetét idézi fel, akik 1956 után a szülőhazától távol, idegen nyelvi közegben kísérelték meg a lehetlent, a magyar íróvá válást.

Keszei István neve nem teljesen ismeretlen a magyar olvasók előtt. Rómában 1979-ben megjelent *Angyali merénylet* című kötetét összegyűjtött verseivel és prózáival együtt a közelmúltban újra kiadták. Az íróvá válás kapcsán Ferdinandy a tőle megszokott ironiával jegyzi meg, hogy „poggyászukban 1956 volt az útravaló”. Sok év múltán is irigyléssel említi Keszeiről, hogy fejből mondta verseit a közös irodalmi esten. Megnősült, elvált, akárcsak Ferdinandy, ám a folytatás korai halálba torkollott. Lehoczky Gergely a nyelvváltást – mint Ferdinandy újfent epésen megjegyzi: „az öngyilkosság egyik formáját” – választotta. Egyedülként a Bernben 1981-ben megjelent *Káprázat és ábránd* című művét említi. Noha Lehoczky beházasodott egy francia családba, az írói munka legalapvetőbb feltételeit képtelen volt megteremteni magának. Az öngyilkosságba menekülő Tamási P. Gábort személyesen nem ismerte Ferdinandy, róla a *Kocaforradalmár* című, önéletrajzi elemekkel bővelkedő regényt olvasva állapította meg, hogy honvágy tekintetében némiképpen rokonlelkek. Tamási „két egyformán ellenszenves világ közötti senkiföldjén érezte szabad embernek magát”.

E három tragikus sorsvonal felidézése a bolyongás ismétlődő motívumaiból szőtt nosztalgikus történetek mellett az emigráns lét negatív életérzésének hangját erősíti.

Borbély László